

בשפה ברורה

על המחוקק לקבוע כללים אתיים ברורים שיחולו על בוררים. עד אז, הנה כמה כללי אצבע מומלצים לניהול תקין

ואתי של הליך / עו"ד עופר צור

רבוים העצום, יש האומרים הבלתי טבעי, של הסכסוכים והמחלוקות המגיעים לפתחם של בתי המשפט בישראל גורם לעומסים בלתי אפשריים על כתפיהם של השופטים. הכללים החלים על ניהול המשפט, כמו גם בהליך אלטרנטיבי של בוררות או גישור, קבועים בספר החוקים. מצטרפים אליהם וקבועים בחקיקה כללי אתיקה החלים על השופטים היושבים בדין, וכן כללי אתיקה עבור מגשרים.

אך מה שמעניין ואולי גם מטריד משהו, הוא שאין בנמצא כללי אתיקה המעוגנים בחוק עבור בוררים – הגם שאלו מנהלים הליך שיפוטי בעל מעמד מיוחד ומחייב, שתוצאותיו בנות שינוי רק לעיתים רחוקות.

אין באמור בכדי לומר שבוררים אינם "אתיים", ושמה שאסור לשופט או מגשר מותר דווקא לבורר. כלל וכלל לא. אולם בהחלט קיימת לקונה בחוק הישראלי לעניין כללי התנהגות אתיים לבורר.

"כללי אתיקה" הם נורמות ערכיות מסוגים שונים הקשורות בניהול ההליך, במעשה השפיטה ובאורחות התנהלות של מי שמונה "אד הוק" לתפקיד שיפוט כבורר ושתכליתם להדריך את הבורר ולשמש לו כלי עזר. התנהגות לפי כללים אלה תבטא איכות ויושרה העולים בקנה אחד עם הדין, המוסר, ההיגיון והשכל הישר, ומלבד חיזוק מראית פני הצדק, היא גם תשמור על הבורר ועל הצדדים המתדיינים מפני משגים העלולים לפגוע באמון הציבור במוסד הבוררות.

אני תקווה, כי המחוקק ימצא לנכון לקדם חקיקת קוד אתי מחייב לבוררים. חשוב לציין, כי כיוון שאין איסור בחוק על מינוי מי שאינו משפטן לכהונת בורר, יסייע קוד אתי כזה במיוחד לבוררים שאינם משפטנים, קרי – אלה שאינם מודעים בהכרח לכללי העשה ולא-לתעשה שהוחלו בפסיקה, אחרת עלולה הבוררות להתבטל בשל שגגה שביצעו שמקורה באי הכרת הכללים.

עד שיכונן קודקס אתי מתאים לבוררים, הנה מספר כללי אצבעי אתיים לבורר להתנהגות נכונה, שראוי כי יהיו לטוטפות בין עיניו שעה שהוא מקבל על עצמו לנהל בוררות.

< כוח השיפוט ניתן בידי הבורר כפיקדון

בהסכמת הצדדים מתוך אמונה ביושרו ובכשרו המקצועי והאישי להיות שופט מוסכם לצדדים. הפיקדון שנתנו הצדדים בידי הוא יקר ערך ויש להתייחס אליו ככזה.

< קטר הבוררות נוסע על פסי ההסכמה, והכח לל הבסיסי בבוררות הוא, כי ההסכמה מקימה את ההסכמה. הבורר יזכור לשמר את הסכמות הצדדים שהיו בסיס למינויו ולסמכותו לשפוט, ולא יחרוג מהן.

< בכל הנוגע לענייני הבוררות, אין מרות על הבורר זולת מרותו של הדין.

< בורר ידווח לצדדים בכתב עוד לפני הישיבה הראשונה על כל קשר ישיר/עקיף שיש/יהיה לו לאחד מהצדדים – שותפים, עובדים, מי מהצדדים/באי כוחם.

< בורר יפגוש את הצדדים אך ורק יחדיו. אין לפגוש או לשוחח עם צד או עם בא כוחו בענייני הבוררות שלא בנוכחות הצד האחר.

< בהכרעו בדינם של הצדדים יפעל הבורר ביושר ובהגינות, תוך הקפדה על התנהגות שיש בה כדי להגביר את האמון במוסד הבוררות – הן זה של הצדדים המתדיינים בפניו, והן זה של הציבור.

< בורר לא יישב בדין ולא יקבל עליו כהונה אם יש לו או לקרוביו עניין ממשי בהליך או בתוצאותיו.

< בורר שיש לו נגיעה אישית או חשש לניגוד עניינים לא יקבל עליו כהונה כבורר, גם אם הצדדים הסכימו שידון בעניינם לאחר שגילה להם את ניגוד העניינים שהוא מצוי בו.

< בורר שנקלע לחשש לניגוד עניינים, יודיע על כך לצדדים מיידית בכתב, גם אם הוא סבור שמדובר בעניין שולי. פסיקת ביהמ"ש בעניין זה נחרצת: אם יתגלה לאחר מתן פסק בוררות שהבורר היה נגוע בחשש לניגוד עניינים שלא דווח לצדדים, יבוטל הפסק.

< בורר יימנע מכל מעורבות ישירה או עקיפה בעניינם של הצדדים המתדיינים לפניו, ויימנע במהלך הבוררות מיצירת מערכת יחסים מקצועית/עסקית עם המשתתפים בבוררות ועם קרוביהם.

< בורר יעניק לצדדים את יומם בפניו ולא ימנע מהם להביא בפניו כל ראיה או עדות שיש בה כדי לשפוך אור על הסוגיות שבפניו.

< בורר ישמור בסודיות גמורה את דבר קיום ההליכים שבפניו ותוכנם, למעט אם נתחייב הדבר לפי הדין, ולא יעשה כל שימוש שהוא בעניינים שהגיעו לידיעתו במהלך הבוררות. ///

קטר הבוררות נוסע על פסי ההסכמה, והכלל הבסיסי בבוררות הוא, כי ההסכמה מקימה את ההסכמה. הבורר יזכור לשמר את הסכמות הצדדים שהיו בסיס למינויו ולסמכותו לשפוט, ולא יחרוג מהן

בורר שנקלע לחשש לניגוד עניינים, יודיע על כך לצדדים מיידית בכתב, גם אם הוא סבור שמדובר בעניין שולי. פסיקת ביהמ"ש בעניין זה נחרצת: אם יתגלה לאחר מתן פסק בוררות שהבורר היה נגוע בחשש לניגוד עניינים שלא דווח לצדדים, יבוטל הפסק